

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 14Co/417/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1104121708
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 12. 2012
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Javorčíková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2012:1104121708.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Javorčíkovej a členiek senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a Mgr. Barbory Bartekovej v právnej veci navrhovateľov: v 1. L. W. V., I.. XX.XX.XXXX, Z. Z. X, B., zastúpený ustanoveným opatrovníkom Mgr. Dušanom Jurčom, nar. 12.08.1950, bytom Budovateľská 2, Poprad, v 2. rade W.. X. V., I.. XX.XX.XXXX, Z. Z. X, B., O. X. L. F. Š., I.. XX.XX.XXXX, Z. U.. W. XXXX/X, B., v 4. rade R. Z., I.. XX.XX.XXXX, Z. W. XXX, B. X-Y., Č., v 5. rade T. N., I.. XX.XX.XXXX, U.. W. XXXX/X, B., O. X. L. X. N., I.. XX.XX.XXXX, Z. X. M. XX, v 7. L. Ž. N., I.. XX.XX.XXXX, Z. X. M. XX, v 8. rade X.F. Z., I.. XX.XX.XXXX, Z. Za B. XXXX, X., Č., v 9. rade II. N., I.. XX.XX.XXXX, Z. I. XXX, W. M.. V., v 10. rade T. N.Á., I.. XX.XX.XXXX, Z. W. XXXX/X, B., v 11. rade F. K., I.. XX.XX.XXXX, Z. Z. XXXX/X, B., v 12. rade F. G., I.. XX.XX.XXXX, Z. K. XXX, M. Š., navrhovatelia v 1., 2., 6. až 12. rade zastúpení advokátskou kanceláriou HKP Legal, s.r.o., sídlo Sasinkova 6, Bratislava, IČO:36 727 334, proti odporcom: v X.L. M.Á. L. E. W. M. M., M. Ž. I. XX, Z., v 2. rade Slovenská L. E. W. O. M., M. B. X, Z., v 3. rade Slovenská L. E. W. J. M., M. Š. X, Z., v 4. rade Slovenská L. W. K. M., M. W. XX, Z., o náhradu škody, o odvolaní navrhovateľov 1., 2., 6. až 12. rade proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I v Bratislave č.k. 15C/146/2004-126 zo dňa 10.4.2012

rozhodol:

Krajský súd v Bratislave rozsudok Okresného súdu Bratislava I v Bratislave č.k. 15C/146/2004-126 zo dňa 10.4.2012 potvrdzuje.

Odporcom v 1. až 4. rade náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom prvostupňový súd návrh navrhovateľov zamietol. Odporcom v 1. až 4. rade náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že návrhom zo 14.05.2004 navrhovatelia žiadali, aby súd svojim rozhodnutím uložil odporcom povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne navrhovateľovi v 1. rade sumu 2.157,60 EUR (65.000,-Sk), navrhovateľovi v 2. rade sumu 9.958,17 EUR (300.000,-Sk), právnenému predchodcovi navrhovateľiek v 3. až 5. rade 5.311,03 EUR (160.000,-Sk), navrhovateľovi v 6. rade sumu 3.319,39 EUR (100.000,-Sk), navrhovateľke v 7. rade sumu 3.319,39 EUR (100.000,-Sk), navrhovateľke v 8. rade sumu 3.319,39 EUR (100.000,-Sk), navrhovateľke v 9. rade sumu 5.974,90 EUR (180.000,-Sk), navrhovateľke v 10. rade sumu 8.298,48 EUR (250.000,-Sk), navrhovateľke v 11. rade sumu 9.916,55 EUR (298.746,-Sk), navrhovateľke v 12. rade sumu 3.319,39 EUR (100.000,-Sk), titulom náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom štátneho orgánu podľa zákona č. 58/1969 Zb.. Svoj návrh odôvodnili tým, že do tzv. nebankových subjektov s obchodným názvom K. M., F.M., Z.W.Q.. R. M..L..T., Z. X. F. F., M..L..T.. vložili finančné prostriedky na základe dobrej viery, že nebankové subjekty vykonávajú svoju podnikateľskú činnosť v súlade so zákonom.

Odporca v 1.rade k návrhu uviedol, že navrhovatelia investovali svoje finančné prostriedky v prospech nebankových subjektov, teda išlo o súkromnoprávny vzťah medzi fyzickou osobou a obchodnými spoločnosťami, ktoré pôsobili pri výkone svojej činnosti ako podnikateľské subjekty na základe ustanovení Obchodného zákonníka. Podľa ich obchodných činností nepôsobili v oblasti finančného trhu, nepodliehali dohľadu Národnej banky Slovenska ani Úradu pre finančný trh. Neexistuje žiadna príčinná súvislosť medzi škodou navrhovateľov a postupom akýchkoľvek orgánov štátu. Vo veci sa odporca necíti byť pasívne legitimovaný a návrh žiadal zamietnuť.

Odporca v 2.rade žiadal návrh ako nedôvodný zamietnuť. Poukázal na to, že Úrad finančnej správy kriminálnej polície prezídia PZ sa venoval činnosti nebankových subjektov od roku 1999 a preveroval podozrenia zo spáchania trestného činu. Od 23. 10. 2000 zaslal úrad finančnej polície niekoľko dožiadaní na daňový úrad. Dňa 26. 03. 2003 bola Krajskej prokuratúre v Košiciach zaslaná analýza spisového materiálu dotýkajúceho sa činnosti K. M., T.H.B., F.M., a Z.W.Q. R. M.L.T., odpoveďou ktorej bolo uloženie zabezpečenia ďalších podkladov vo veci. Na pracovnom stretnutí dňa 18. 06. 2001 bolo konštatované, že zatiaľ nie je možné začať trestné stíhanie voči konkrétnej osobe. Bolo žiadané tiež daňové riaditeľstvo o spoluprácu v súvislosti s uskutočnením daňových kontrol. Následne dňa 04. 02. 2002 Z.W.Q. R. M.L.T. F. K. M., T.H.B., a.s. uzavreli svoje pobočky a vyšetrovateľ začal trestné stíhanie vo veci neoprávneného podnikania. Do tohto času neobdržal úrad finančnej polície žiadne hlásenie od slovenských peňažných ústavov alebo iných povinných osôb o skutočnostiach odôvodňujúcich podozrenie vo vzťahu k činnosti F., M.L.T., tieto sa týkali len údajného prepojenia tejto spoločnosti s osobou A. Rezeša a nesprávneho vykonávania sprostredkovateľskej činnosti, čo sa však operatívnym odhaľovaním nepotvrdilo. Po uzavretí Z.W.Q. R. M.L.T. a K. M., T.H.B., a.s. bol 15. 02. 2002 založený operatívny spis aj vo vzťahu k F., M.L.T.. Táto spoločnosť bola tiež preverovaná pracovníkmi kriminálnej polície OR PZ Košice II, rozkazom ministra vnútra zo dňa 05. 04. 2002 bol zriadený špecializovaný tím za účelom preverenia podozrenia z trestnej činnosti a dňa 16. 07. 2002 bolo vznesené vyšetrovateľom KUV PZ v Košiciach obvinenie proti konateľovi F. M.L.T.. Úrad finančnej polície začal tiež preverovanie na základe vlastných operatívnych poznatkov dňa 12.3.2002 spoločnosti X.O.B. - X. O. B. I. na základe zákona č. 367/2000 Z.z., dňa 2.4.2002 bol založený operatívny spis a dňa 12.8.2002 bol zaslaný na Krajský úrad vyšetrovania PZ Nitra návrh na začatie trestného stíhania. Dňa 28.10.2002 začal vyšetrovateľ trestné stíhanie vo veci. Vo vzťahu k M., F.M. začal úrad finančnej polície dňa 4.5.2001 operatívne odhaľovanie na základe vlastných operatívnych poznatkov, spoločnosť vznikla 2.4.2001 a v tom období začala masívnu reklamu k získaniu nových klientov. Dňa 27.8.2001 bol založený operatívny spis, boli vypočítané osoby, zároveň boli preverené aj dcérske spoločnosti. Dňa 26.2.2002 bol podaný návrh na začatie trestného stíhania proti predsedovi predstavenstva, dňa 8.3.2002 bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin podvodu a 18.3.2002 bol spracovaný plán vyšetrovania. Útvary PZ, ktoré sa podieľali na preverovaní činnosti nebankových subjektov využili všetky prostriedky a možnosti, ktoré mali k dispozícii. Štát nemôže niesť zodpovednosť za konanie fyzických osôb, ktoré napriek upozorneniam napr. z tlače uzavreli s nebankovými subjektmi záväzkové vzťahy a zverili im dobrovoľne svoje peňažné prostriedky.

Odporca v 3. rade poukázal na zákon o investičných spoločnostiach č. 248/1992 Zb., podľa ktorého odporca vykonával dozor nad investičnými spoločnosťami, a ktorý bol zrušený a nahradený zákonom číslo 385/1999 Z.z. o kolektívnom investovaní, s účinnosťou od 1.1.2000. Podľa tohto zákona zhromažďovať peňažné prostriedky od verejnosti na základe verejnej výzvy na účel ich investovania do majetku vymedzeného týmto zákonom mohli len správcovské spoločnosti a výkon dozoru vykonával Úrad pre finančný trh. V súvislosti s kompetenciami Úradu pre finančný trh odporca namietal nedostatok pasívnej legitimácie v konaní. Podľa zák.č. 385/1999 Z.z. správcovská spoločnosť je právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je zhromažďovať peňažné prostriedky od verejnosti na základe verejnej výzvy na účel ich investovania do majetku vymedzeného týmto zákonom a z takto zhromaždeného majetku vytvárať a spravovať podielové fondy a vykonávať nútenú správu podielových fondov. Investičné, podielové fondy aj správcovské spoločnosti vykonávajú svoju činnosť na základe vydávania cenných papierov (akcie, podielové listy) investorom, ktoré reprezentujú investície týchto investorov. Pri uzatváraní záväzkového vzťahu si každý sám musí zvážiť a preveriť riziká. Zmluvy o pôžičke navrhovatelia uzatvorili v zmysle §§ 657 a 658 Občianskeho zákonníka, na základe slobodnej, vážnej a zrozumiteľnej vôle zmluvných strán. Mali vedieť, že nejde o investičnú spoločnosť, pretože nemala základné imanie 20 mil. Sk a označenie investičná spoločnosť (alebo skratku i. s.,

a. s.) v obchodnom názve. Tieto dve základné podmienky (okrem iných) zákon stanovil pri vzniku investičných spoločností. Odporca robil určité opatrenia, ktoré mali chrániť občanov pred prípadnými rizikami investovania prostriedkov do tzv. nebankových subjektov spočívajúce vo vypracovaní nových zákonov, prísnejšie upravujúcich spôsob podnikania v oblasti investovania financií. Vypracoval materiál s názvom Návrh opatrení na zamedzenie podnikania subjektov, ktoré poskytujú služby ekvivalentné bankovým bez príslušného povolenia, v ktorých vkladateľ nie je adekvátne chránený pred rizikom podvodu a defraudácie. Návrh opatrení prerokovala a schválila vláda SR uznesením 12.1.2000. V roku 2000 uskutočnil odporca v rámci programu PHARE vysvetľovaciu kampaň s cieľom oboznámiť verejnosť s investičnými možnosťami na finančnom trhu s osobitným dôrazom na riziká investovania do tzv. nebankových subjektov. Podal podnety na Generálnu prokuratúru SR a Úrad finančnej polície Policajného zboru SR týkajúce sa oznámenia skutočností o podozrení zo spáchania trestného činu neoprávneného podnikania. Preto považuje návrh za neopodstatnený a navrhol ho zamietnuť.

Odporca v 4. rade namietol tvrdenie navrhovateľov, že by malo ísť o klamlivú reklamu. Nebankové subjekty mali v čase reklamy v predmete svojej činnosti zapísané také činnosti podnikania, ktoré nevylučovali vysoké zisky. Nešlo o reklamu podľa zákona č. 147/2001 Z.z. o reklame, ale o verejnú výzvu za účelom zhromažďovania peňažných prostriedkov od verejnosti, s cieľom tieto finančné prostriedky následne investovať. Nebankové subjekty tiež nevykonávali kolektívne investovanie, nepôsobili v oblasti finančného trhu, keď prijímali peňažné prostriedky od verejností a investovali ich do rôznych oblastí podnikania. Nepodliehali preto dohľadu Úradu pre finančný trh ani NBS. Išlo o súkromnoprávny vzťah medzi fyzickými osobami a obchodnými spoločnosťami resp. družstvom v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka. Štát nemôže zakázať vstupovať fyzickej či právnickej osobe do záväzkového vzťahu, každý si musí zvážiť a preveriť riziko, ktoré vyplýva z uzavretých zmlúv o tichom spoločenstve či pôžičke. Zo strany navrhovateľov šlo o špekulatívny zámer s úmyslom získať neprimerané finančné zisky. Namietal splnenie zákonných predpokladov zodpovednosti štátu za škodu. Návrh žiadal zamietnuť.

Po vykonanom dokazovaní súd zistil nasledovný skutkový stav:

Navrhovateľ v 1. rade ako veriteľ uzavrel zmluvu o pôžičke z 24.04.2001 s dlžníkom Z..W..Q.. R. M..L..T.., a požičal mu finančné prostriedky vo výške 100.000,-Sk na dobu viac ako 1 rok a dlžník sa ich zaviazal vrátiť s dohodnutým ročným úrokom 37,00% .

Navrhovateľ v 2. rade ako tichý spoločník uzavrel zmluvy o tichom spoločenstve z 28.08.2001 s K. M., F.M., vložil do jeho podnikateľskej činnosti 300.000,-Sk a podnikateľ sa ich zaviazal vrátiť tichému spoločníkovi s podielom na zisku 39,50% ročne z výšky vkladu.

Právny predchodca navrhovateľiek v 3. až 5. rade. uzavrel ako veriteľ zmluvu o pôžičke z 11.01.2002 s dlžníkom K. M., F.M.. a dňa 11.01.2002 s dlžníkom Z..W..Q.. R., M..L..T.., požičal dlžníkom finančné prostriedky spolu vo výške 160.000,-Sk s tým, že ich dlžníci za dohodnutých podmienok vrátia veriteľovi s dohodnutým ročným úrokom 37,00% .

Navrhovateľ v 6. rade. ako tichý spoločník uzavrel zmluvu o tichom spoločenstve z 21.01.2002 s podnikateľom F. M..L..T.. a vložil do jeho podnikateľskej činnosti sumu 100.000,-Sk s tým, že za dohodnutých podmienok ich podnikateľ vráti tichému spoločníkovi s podielom na zisku 30,60% ročne z výšky vkladu.

Navrhovateľka v 7. rade ako veriteľ uzavrela zmluvu o pôžičke z 25.01.2002 s dlžníkom M., F.M., a požičala dlžníkovi finančné prostriedky vo výške 100.000,-Sk s tým, že za dohodnutých podmienok ich dlžník vráti s 38,00% úrokom ročne.

Navrhovateľka O. X. L. F. O. U. E. T. B. E. XX.XX.XXXX M. X. Z..W..Q.. R., M..L..T., a požičala dlžníkovi finančné prostriedky vo výške 100.000,-Sk s tým, že za dohodnutých podmienok ich dlžník vráti s 37,00% úrokom ročne.

Navrhovateľka v 9. rade ako veriteľ uzavrela zmluvu o pôžičke z 01.02.2002 s dlžníkom Z..W..Q.. R., M..L..T., a požičala dlžníkovi finančné prostriedky s tým, že za dohodnutých podmienok ich dlžník vráti s 37,00% úrokom ročne.

Navrhovateľka v 10. rade uzavrela ako veriteľ zmluvu o pôžičke z 13.09.2001 s dlžníkom K. M., a.s. a požičala dlžníkovi finančné prostriedky za dohodnutých podmienok.

Navrhovateľka v 11. rade uzavrela ako tichý spoločník zmluvy o tichom spoločenstve zo 17.01.2002 a 27.03.2001 s podnikateľom B.W..Q.. R., M..L..T. vložila do jeho podnikateľskej činnosti finančné prostriedky a že za dohodnutých podmienok ich podnikateľ vráti s podielom na zisku.

Navrhovateľka v 12. rade ako veriteľ uzavrela zmluvu o pôžičke z 31.03.1999 s dlžníkom Z..W..Q..R., M..L..T. a požičala mu finančné prostriedky vo výške 100.000,-Sk s tým, že za dohodnutých podmienok ich dlžník vráti s 37,00% úrokom ročne.

Z výpisu obchodného registra oddiel: Sro, vložka č.:5644/V súd zistil, že Krajským súdom v Košiciach uznesením pod č.k. 5K 12/02-125 zo dňa 3.9.2002 bol na majetok dlžníka Z..W..Q.. R. M..L..T. vyhlásený konkurz. Z výpisu obchodného registra oddiel: Sro, vložka č.:10929/V súd zistil, že Krajským súdom v Košiciach uznesením pod č.k. 3K 452/02-39 zo dňa 20.1.2002 bol na majetok dlžníka F. M.. M. L..T. vyhlásený konkurz. Z výpisu obchodného registra oddiel: Sa, vložka č.:809/V súd zistil, že Krajským súdom v Košiciach uznesením pod č.k. 4K 18/02-41 zo dňa 28.05.2002 bol na majetok dlžníka K. M. F..M., vyhlásený konkurz. Z výpisu obchodného registra oddiel: Dr., vložka č.:346/S súd zistil, že Krajským súdom v Banskej Bystrici uznesením pod č.k. 39-24K 48/02-1189 zo dňa 05.12.2002 bol na majetok dlžníka Z. X. vyhlásený konkurz.

Súd poukázal na ustanovenie § 18 ods.1, 2 zák. číslo 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom a uviedol, že skúmal, či boli splnené súčasne tri predpoklady pre priznanie takéhoto nároku, t. j. existencia škody ako nemajetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch; nesprávny úradný postup orgánu štátu; a príčinnú súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom.

Konštatoval, že navrhovatelia nepreukázali naplnenie žiadnej z podmienok zodpovednosti štátu podľa citovanej právnej úpravy. Vznik škody mali navrhovatelia preukázať najneskôr v dobe, keď súd o uplatnenom nároku rozhodoval. Nie všetci navrhovatelia vedeli s istotou, či si uplatnili svoje pohľadávky voči dlžníkom v konkurznom konaní, ktoré nie sú doposiaľ ukončené. Pritom až keď budú vyčerpané všetky zákonné možnosti na uspokojenie nárokov navrhovateľov, bude možné konštatovať či škoda vznikla, a ustáliť výšku škody. Navrhovatelia teda nepreukázali počas konania, že im vznikla škoda vo výške, ktorú si návrhom uplatnili. Vzhľadom na tento právny základ, návrh je podaný predčasne.

Napriek tomu sa súd zaoberal aj ostatnými náležitosťami nároku podľa citovaného zákonného ustanovenia § 18 zák. č. 58/1969 Zb., t.j. nesprávnym úradným postupom a príčinnou súvislosťou medzi škodou a nesprávnym úradným postupom. Zákon číslo 58/1969 Zb. bližšiu definíciu pojmu nesprávneho úradného postupu neobsahuje. Nesprávnym úradným postupom podľa citovaného ustanovenia § 18 zákona číslo 58/1969 Zb. môže byť akákoľvek činnosť spojená s výkonom právomoci určitého štátneho orgánu, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel ustanovených právnymi normami alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti. K nesprávnemu úradnému postupu štátneho orgánu môže dôjsť pri úkonoch v rámci činnosti, pri ktorej štátny orgán nerozhoduje ako i v rámci rozhodovacej činnosti.

Súd ďalej poukázal na čl. 2 ods. 2, 3 Ústavy SR, na zákon č.248/1992 Zb. o investičných spoločnostiach a investičných fondoch; na zákon č. 385/1999 Z.z. o kolektívnom investovaní. Konštatoval, že vo veci mohli odporcovia pri výkone štátneho dozoru v rámci svojej kompetencie zakázať neoprávnenej osobe vykonávať činnosť, ktorú podľa tohto osobitného zákona môžu vykonávať iba investičné spoločnosti alebo investičné fondy. To znamená, že by muselo ísť nepochybne o zhromažďovanie peňažných prostriedkov spôsobmi ustanovenými týmto zákonom, teda predajom podielových listov alebo upisovaním alebo vydávaním akcií. O takýto spôsob činnosti však zo strany dlžníka alebo podnikateľa v zmysle predložených zmlúv nešlo. Preto tzv. uzatváranie zmlúv o pôžičke, resp. o tichom spoločenstve nebolo v právomoci odporcov zakázať. Nečinnosť zo strany odporcov nemohla založiť ich strany úradný postup v spojení s uplatňovaním ich právomocí vymedzených zákonom. Kompetenciu odporcov v tomto ohľade nemožno zakladať ani rozšírením výkladu príslušných zákonných ustanovení aj na prípady v ňom výslovne neuvedené a tým konštituovať doposiaľ neexistujúcu povinnosť odporcov.

Na druhej strane Ústava garantuje fyzickým a právnickým osobám široké možnosti pôsobnosti, keď im umožňuje konať všetko, čo nie je zákonom zakázané a nemožno ich nútiť, aby konali niečo, čo im zákon neukladá. Obchodným spoločnostiam bolo umožnené vstupovať do právnych vzťahov s občanmi uzatváraním zmlúv o pôžičke, či tichom spoločenstve. V súlade s princípom zmluvnej autonómie a rovnakého postavenia účastníkov právnych vzťahov navrhovateľa dobrovoľne vstúpili do záväzkového vzťahu s obchodnou spoločnosťou a na základe individuálneho slobodného rozhodnutia prevzali na seba práva a povinnosti v snahe čo najlepšie realizovať svoje záujmy a potreby v podmienkach trhového hospodárstva, voľnej súťaže a konkurencie.

Súd ďalej konštatoval, že od účinnosti zákona č. 385/1999 Z.z. dňa 01.01.2000 a do účinnosti zákona č. 329/2000 Z.z. o Úrade pre finančný trh dňa 01. 11. 2000 bola daná kompetencia odporcu v 3. rade podľa § 62 ods. 4 zák. zakázať vykonávanie činnosti, ktorú je podľa tohto zákona oprávnená vykonávať len správcovská spoločnosť alebo depozitár, pričom činnosť ako predmet zákona (§ 1 písm. b)) bola vymedzená v § 5 ods. 1 pokiaľ ide o správcovskú spoločnosť, ako zhromažďovanie peňažných prostriedkov na základe verejnej výzvy na účel ich investovania do majetku vymedzeného týmto zákonom (§ 11) a z takto zhromaždeného majetku vytvárať a spravovať podielové fondy a vykonávať nútenú správu podielových fondov. Ani v tomto prípade nezodpovedá činnosť spoločností K. M., F..M., Z..W..Q.. R. M..L..T.. F. M.. M. L..T.. F. Z. X. Č. E. E. M. M.. Podľa § 2 ods. 1, § 26 ods. 3 zák. č. 21/1992 Zb. o bankách v znení účinnom do 10. 11. 1999, bez povolenia pôsobiť ako banka nesmie nikto prijímať vklady, ak osobitný zákon neustanovuje inak. 2b) Bez povolenia pôsobiť ako banka nikto nesmie poskytovať z vkladov úroky, ktoré sú nákladom podľa osobitného predpisu. 2b) napríklad § 59, 223 a 673 Obchodného zákonníka. Pokutu podľa odseku 1 písm. a) môže Národná banka Slovenska uložiť aj fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré porušili ust. § 2,3 alebo 16. Môže im uložiť aj opatrenia na nápravu protiprávneho stavu.

V danom prípade nebankové subjekty podnikali na základe ustanovení Obchodného zákonníka a v zmysle platných právnych noriem občianskeho a obchodného zákonníka vstupovali do zmluvných vzťahov s fyzickými osobami uzatváraním zmlúv o pôžičke a o tichom spoločenstve, ktoré sú uvedeným ustanovením vylúčené z prípadov prijímania vkladov bez povolenia pôsobiť ako banka. Nebola preto daná kompetencia Národnej banky Slovenska zasiahnuť voči nebankovým subjektom, keďže uzatváranie zmlúv bolo mimo rámca dozoru Národnej banky Slovenska.

Čo sa týka existencie príčinnej súvislosti medzi nečinnosťou odporcov a vznikom škody, táto absentuje. Škoda navrhovateľom nevznikla uzavretím zmlúv s nebankovými subjektmi, kedy im vznikla len vymožitelná pohľadávka, ale vznikne im až v dôsledku neschopnosti nebankových subjektov tieto pohľadávky uspokojiť. Škoda tak reálne vznikne v dôsledku nevyožitelnosti týchto pohľadávok a nemá príčinu v nečinnosti orgánov štátu, pokiaľ by aj došlo k zákazu činnosti nebankových subjektov, samo o sebe to neznamená, že pohľadávky navrhovateľov z uzavretých zmlúv by boli uspokojené.

Z uvedených dôvodov súd návrh zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods.1 O.s.p., avšak aj keď odporcovia boli v konaní úspešní, súd im náhradu trov konania nepriznal, nakoľko si žiadne neuplatnili.

Rozsudok napadli odvolaním v zákonnej lehote navrhovateľa podaním doručeným súdu dňa 28. 5. 2012. Konštatovali, že obdobné nároky už boli rozhodnuté vo viacerých veciach okresnými aj odvolacími súdmi a boli zamietnuté v zásade z rovnakých dôvodov. S týmito dôvodmi sa však navrhovateľa nestotožňujú:

Argument číslo 1 zo súdnych rozhodnutí je, že nebankové subjekty nevyvíjali činnosť podľa žiadneho potencionálne dotknutého zákona, teda zákona číslo 248/1992 Z.z. o investičných spoločnostiach, zákona číslo 385/1999 Z.z. o kolektívnom investovaní a zákona číslo 21/1992 Z.z. o bankách. Súdny konštatoval, že činnosť nebankových subjektov nespadá do pôsobnosti žiadneho z týchto zákonov a žalované subjekty, najmä ministerstvo financií, nemalo voči nim žiadne právne povinnosti, ktorých prípadné porušenie by mohlo založiť zodpovednostný vzťah.

Argument číslo 2 je, že činnosť nebankových subjektov prebiehala právnym rámcami všeobecného zmluvného práva alebo práva obchodného, do ktorých žalovaní nemali právo zasahovať inak ako v prípadoch predvídaných zákonom.

Argument číslo 3 je, že odporcovia sa v danom právnom režime spravujú zákonom číslo 58/1969 Z.z. a nemali všeobecnú prevenčnú povinnosť.

Argument číslo 4, že nebolo preukázané pokiaľ ide o Ministerstvo vnútra SR, že by orgány činné v trestnom konaní v zmysle ich zákonných kompetencií nekonali.

Argument číslo 5 pokiaľ ide o Ministerstvo financií SR ako subjektu zodpovedného za konanie a nesprávny postup Národnej banky Slovenska, že jeho prípadná pasívna legitímácia sa nemôže týkať obdobia od 11. 10. 1999, keďže Národná banka Slovenska zákonom číslo 252/1999 Z.z. stratila právomoci dohľadu podľa § 26 ods. 3 zákona o bankách nad fyzickými aj právnickými osobami pokiaľ ide o prijímanie vkladov a poskytovanie úrokov z vkladov porušujúce § 2 zákona o bankách. V každom prípade nebolo preukázané, že Národná banka Slovenska mala v danom čase vedomosť o činnosti nebankových subjektov.

Argument číslo 6 ohľadom Ministerstva financií SR, že nie je daná jeho prípadná pasívna legitímácia aj podľa zákona o kolektívnom investovaní na obdobie od 1. 11. 2000, keďže právomoc podľa tohto zákona prešla na Úrad pre finančný trh.

Argument číslo 7 vo vzťahu k Ministerstvu hospodárstva SR, že pokiaľ ide o nesprávny úradný postup Slovenskej obchodnej inšpekcie v súvislosti s namietanou klamavou reklamou, nebolo preukázané, že išlo o reklamu v pravom slova zmysle, a pokiaľ áno táto reklama nebola nekalá.

Argument číslo 8, že nie je daná príčinná súvislosť medzi namietanou nečinnosťou žalovaných a škodou na strane žalobcov, keďže škoda bola spôsobená neplnením zmluvných povinností nebankových subjektov v dôsledku ich neúspešného hospodárenia.

Argument číslo 9, že žalobné návrhy sú predčasné z dôvodu, že stále prebiehajú konkurzné konania na majetok dotknutých nebankovými subjektmi, pričom ak navrhovateľom vznikla škoda, nastane to až skončením konkurzného konania podľa toho aký bude jeho výsledok.

Argument číslo 10, že vykonávanie ďalších navrhovaných dôkazov nie je potrebné, keďže existujúce informácie sú dostačujúce na posúdenie veci a ani prípadné nové informácie by existujúce závery nemohli ovplyvniť.

K týmto argumentom majú žalobcovia zásadné koncepčné výhrady. Súd v zmysle citovaných zákonov, upriamili pozornosť na formálnu stránku vymedzenia pôsobnosti týchto zákonov a zmluvnú formu a povahu právnych vzťahov nebankových subjektov s ich klientmi. Riadili sa formálne literou zákona bez toho, aby vyhodnotili jeho cieľ a účel v kontexte relevantných ústavných princípov. Pokiaľ súdy prišli k záveru, že extenzívny výklad relatívne relevantných zákonných povinností nie je možný, tento záver nepodložili žiadnym faktickým a ani právnym odôvodnením. Podľa názoru žalobcov je v právnom štáte neprípustné, aby sa orgán verejnej moci zbavil zodpovednosti s poukazom na skutočnosť, že určitá činnosť respektíve pôsobenie určitého subjektu nenapĺňa formálne náležitosti zákonom predvídanej činnosti a pôsobenia v danom sektore. Podľa názoru žalobcov činnosť nebankových subjektov bola z pohľadu občana obsahovo zameniteľná s činnosťou povolenou podľa zákona o

investičných spoločnostiach, zákona o kolektívnom investovaní a zákona o bankách. Touto činnosťou nebankové subjekty zasahovali do sféry dozoru a regulácie štátu, najmä žalovaných v 3. a 4. rade. Ich činnosť svojím rozsahom a nasadením presiahla úroveň schopnosti jednotlivcov zaistiť ochranu svojich záujmov voči nebankovým subjektom. Pokiaľ ide o argument týkajúci sa nemožnosti štátu zasahovať do zmluvných vzťahov súkromnoprávnej povahy, aj keby tento argument bol správny, nerieši časť činnosti nebankových subjektov vo vzťahu k ich činnosti a úkonom, ktorými získali finančné prostriedky od individuálnych klientov. Dozor nad finančným sektorom nemusí mať automaticky za výsledok zásah do zmluvnej autonómie účastníkov právnych vzťahov súkromnej povahy, ako to bez zrejmeho dôvodu predpokladajú súdy oboch stupňov. Žalovaní mali podľa názoru žalobcov povinnosť skúmať, či s vzhľadom na svoj obsah činnosť nebankových subjektov nespĺňa podmienky stanovené zákonom o investičných spoločnostiach, zákonom o kolektívnom investovaní a zákonom o bankách. Žalovaní mali prijať priame opatrenia umožňujúce týmto zákonom alebo mali dať podnet na prešetrenie okolností nasvedčujúcich, že mohol byť spáchaný trestný čin neoprávneného podnikania.

K argumentom súdov, že žalovaní nemali všeobecnú prevenčnú povinnosť žalobcovia uviedli že zákon číslo 58/1969 Z.z. neobsahuje ustanovenia o všeobecnej prevenčnej povinnosti a neprekrýva v tomto smere Občiansky zákonník a ani jeho uplatnenie nevylučuje. K nečinnosti orgánov činných v trestnom konaní žalobcovia uviedli, že informácie o činnosti nebankových subjektov boli všeobecne známe, a preto orgány činné v trestnom konaní mali povinnosť konať z úradnej povinnosti. Pokiaľ konali dostatočne a účinne bola by včas zastavená rozsiahla protiprávna činnosť nebankových subjektov a zamedzený vznik škody veľkého rozsahu a veľkému počtu poškodených. Je procesnou povinnosťou žalovaného 1/ preukázať, že vo sfére jeho zodpovednosti boli povinnosti voči činnosti nebankových subjektov splnené a nesplnenie tejto povinnosti je na jeho ľarchu. Pokiaľ ide o dohľad nad činnosťou nebankových subjektov, Národná banka Slovenska mala povinnosť dohľadu nad bankovníctvom ako takým pred a aj po 11.10.1999. Musela o činnosti nebankových subjektov vedieť, keďže ich činnosť bola všeobecne známou. K pasívnej legitimácie žalovaného 3/ uviedli, že nebankové subjekty vyvíjali svoju činnosť vo sfére jeho dohľadu pred aj po 1. novembri 2000. Nemožno súhlasiť ani s argumentom, že nešlo o reklamu podľa zákona číslo 147/2001 Z.z. o reklame, ale že išlo o verejnú výzvu a preto neexistovala pôsobnosť Štátnej obchodnej inšpekcie voči nej zasiahnuť. Zákon o reklame totiž výslovne uvádza, že reklama sú aj iné práva a záväzky súvisiace s podnikaním, v tomto prípade navyše prevládajúca časť reklamy sa uskutočnila prostredníctvom elektronických médií. Podľa definície reklamy je akékoľvek verejné oznámenie vysielané za odplatu alebo podobnú protihodnotu, ktorého zámerom je podporiť predaj, nákup alebo nájom tovaru alebo služieb, vrátane nehnuteľností, práv a záväzkov alebo dosiahnuť iný účinok sledovaný objednávateľom reklamy alebo vysielateľom. Preto treba jednoznačne odmietnuť argumentáciu súdu, že išlo o verejnú výzvu a nie reklamu ako takú. Samotná podstata investovania do nebankových subjektov bola vyvolávaná klamlivým dojmom o dosiahnuteľnosti sľubovaného vysokého výnosu a svojím obsahom bola spôsobilá vyvolať klamlivé očakávaniach spotrebiteľov, čo sa preukázalo v samotných konaniach, kde poškodení uvádzajú, že najmä nasadenie neobmedzene vysielanej reklamy značne zvýšilo dôveryhodnosť nebankových subjektov. Nečinnosťou žalovaných bola umožnená rozsiahla nezákonná činnosť nebankových subjektov, svojím charakterom neoprávneného podnikania. Zmluvy uzavreté medzi žalobcami a nebankovými subjektmi boli fingovanými úkonmi maskujúcimi prijímanie vkladov od širokej verejnosti pod zámienkou zhodnotenia a ich použitie na pyramidovú hru, pri ktorej je plnenie záväzkov voči všetkým zúčastneným z dlhodobého hľadiska z podstaty veci vylúčené. Finančné súvislosti museli byť zrejme aj z audítorských správ, respektíve iných účtovných a daňových dokladov a priznaní nebankových subjektov, ku ktorým mali orgány vo sfére zodpovednosti žalovaného 3/prístup. Žalobcovia navrhli, aby súd obstaral a vykonal dôkaz audítorskými správami a inými daňovými dokladmi. Pokiaľ ide o argument predčasnosti podania žaloby, žalobcovia poukázali na to, že nebankové subjekty sa dostali do úpadku v prvej polovici roku 2002 a následne bolo na ich majetok začaté konkurzné konanie. Odvtedy nevykonávajú žiadnu konštruktívnu činnosť a je zrejme, že v priebehu konkurzného konania nebude žalovaná pohľadávka žalobcov uspokojená. Otvorenou ostáva iba otázka výšky škody. Žalobcovia ďalej namietli, že vo vzťahu k zabezpečeniu ich práva na účinnú súdnu ochranu a prístup k súdu je nerealistické rozloženie dôkazného bremena a zabezpečenie ich prístupu k dôkazom alebo informáciám, ktoré umožnia identifikovať ďalšie dôkazy. Podľa ich názoru súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav vecí, nevykonal navrhnuté dôkazy pre potrebné zistenie rozhodujúcich skutočností a dospel aj k nesprávnym skutkovým zisteniam. Domáhajú sa preto, aby odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

K odvolaniu žalobcov sa vyjadrili žalovaní v 3. a 4. rade podaniami zo dňa 11. 6. a 15. 6. 2012. Uviedli, že sa nepovažujú za potrebné bližšie sa k veci vyjadrovať, pridržiavajúc sa svojich argumentov z prvostupňového konania. Žiadajú, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

Žalovaný 2/ vo vyjadrení z 15. 6. 2012 uviedol, že jednoznačne preukázal skutočnosť, že útvary policajného zboru venovali pozornosť činnosti takzvaných nebankových subjektov. Poukázal na hmotnoprávne podmienky náhrady škody podľa § 18 ods. 1 zákona číslo 58/1969 Z.z., ktorými sú nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup, škoda a príčinná súvislosť medzi nimi. Dôkazné bremeno je na navrhovateľovi. Samotný zákon číslo 58/1969 Z.z. pojem úradný postup nevymedzuje a nedáva tiež jednoznačnú odpoveď či nesprávnym úradným postupom je aj nečinnosť štátneho orgánu. Túto otázku necháva na posúdenie v závislosti od okolností konkrétneho prípadu. Navrhovatelia ničím nepreukázali svoje tvrdenia, že postupom útvarov policajného zboru voči nebankovým subjektom im vznikla škoda, za ktorú by z titulu nesprávneho úradného postupu mala zodpovedať Slovenská republika zastúpená žalovaným 2/. Podľa jeho názoru súd prvého stupňa zistil dostatočne skutkový stav a vec aj správne právne posúdil. Preto sa domáhajú, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

Odvolací súd prejednal odvolanie podľa § 214 ods. 1 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo podľa § 212 O.s.p., bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p., a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov nie je dôvodné. Súd prvého stupňa náležite zistil skutkový stav veci (§ 120 O.s.p.), vec posúdil správne po právnej stránke a svoje rozhodnutie i patričným spôsobom odôvodnil (§ 157 O.s.p.). S odôvodnením napadnutého rozsudku sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje (§ 219 ods. 2 O.s.p.).

Navyše odvolací súd zdôrazňuje, že ústavný princíp legality štátnej moci vyjadrený v čl. 2 ods. 2 Ústavy SR hovorí o viazanosti štátnych orgánov ústavou a zákonmi. Štátne orgány nie sú oprávnené konať, ak ich na to nespĺnomocní zákon a ak konajú, sú povinné konať iba spôsobom, ktorý stanovil zákon. Táto zásada zabezpečuje v štáte pre jeho obyvateľov právnu istotu - majú možnosť predvídať nielen následky svojich právnych úkonov, možnosti a spôsoby uplatnenia svojich práv voči štátu, ale predovšetkým konanie štátnych orgánov a ich zmysel. Pokiaľ by štát prostredníctvom svojich príslušných orgánov zakázal spoločnosti činnosť spočívajúcu v uzatváraní zmlúv o pôžičke s občanmi, zmlúv o tichom spoločenstve, prípadne zmlúv o členských vkladoch do družstva zasiahol by tým do občianskych a obchodných právnych vzťahov a do zmluvnej autonómie subjektov súkromného práva, ako aj do vlastníckeho práva občanov mimo rámca ochrany garantovanej Ústavou SR, pretože by tým obmedzil, prípadne zmaril ich možnosť nadobudnúť v zmysle zmluvných dojednaní majetkovú hodnotu vo forme pohľadávok a ich príslušenstva (úroky, zisk).

Žalobcovia nepreukázali v čom mala spočívať zodpovednosť štátu pokiaľ ide o rozhodnutie orgánu štátu, alebo nesprávny úradný postup. Zodpovednosť by bola daná iba v prípade priamej príčinnej súvislosti medzi konaním, resp. nečinnosťou žalovaných vo zverenej sfére ich pôsobnosti a vznikom škody žalobcov. Škoda žalobcov však vznikla v dôsledku činnosti nebankových subjektov, ktorým žalobcovia na základe súkromnoprávných zmlúv zverili svoje finančné prostriedky. Priama súvislosť príčiny a následku (ak by nedošlo k nesprávnemu úradnému postupu/nezákonnému rozhodnutiu, nedošlo by ani ku vzniku škody), tak nie je splnená. Existenciu príčinnej súvislosti súd posudzuje na základe logického zhodnotenia všetkých okolností i povahy konkrétneho prípadu. Existencia príčinnej súvislosti na vznik práva na náhradu škody je nevyhnutná, a to bez zreteľa na to, či povinnosť na náhradu škody je založená na princípe zavinenia alebo na základe objektívnej zodpovednosti. Vychádza sa z toho, že protiprávnosť (nesprávny úradný postup) musí byť jednou z hlavných príčin vzniku škody, nemôže byť vedľajšou príčinou.

Žalobcovia si v konaní uplatnili nárok voči žalovaným z titulu porušenia ich prevenčnej povinnosti. Aj keď tento druh zodpovednosti nie je v priamej príčinnej súvislosti so škodou na strane žalobcov, odvolací súd k tomu uvádza, že z vykonaného dokazovania nemožno vyvodiť ani záver, že si žalovaní nesplnili ani svoju prevenčnú povinnosť v zákonom vymedzenom okruhu ich kompetencií a zodpovednosti. Pokiaľ ide o trestnoprávnu rovinu žalovaný 2/ podrobne uviedol aká bola postupnosť krokov a prijatých opatrení, ktorej výsledkom bolo napokon trestné stíhanie štatutárnych zástupcov nebankových subjektov. Tvrdenia žalobcov o formálnom prístupe najmä žalovaného 3/ pokiaľ ide o

povinnosti v rámci jeho dohľadu, sú len hypotetické. Pôsobnosť žalovaného bola jasne vymedzená zákonom a nemožno vychádzať z hypotetického záveru žalovaných, že činnosť nebankových subjektov bola obsahovo zameniteľná s činnosťou povolenou podľa zákona o investičných spoločnostiach, zákona o kolektívnom investovaní a zákona o bankách, a že touto činnosťou nebankové subjekty zasahovali do sféry dozoru a regulácie štátu, najmä žalovaných v 3. a 4. rade. Obchodný register je verejná listina, zákony sú taktiež dostupné každému občanovi. Žalobcovia skôr ako sa rozhodli vytvoriť zmluvný vzťah so spoločnosťou, mali možnosť sa oboznámiť s predmetom jej činnosti. Nebolo sporné, že žalobcovia uzavreli zmluvu o tichom spoločenstve alebo o pôžičke. Tieto zmluvy podľa obsahu spĺňajú predpoklady podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka (právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný). Žalobcovia nenamietali ani jednu zo zložiek platnosti týchto právnych úkonov, a ani ich neplatnosť podľa § 39 Občianskeho zákonníka (neplatný je právny úkon, ktorý svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo sa prieči dobrým mravom). V prípade zmlúv o tichom spoločenstve a o pôžičke ide o právne vzťahy, do ktorých štát v zmysle ústavy nemá právo zasahovať. V prípade preukázania neplatnosti právnych úkonov, prípadne ich simulácie je daná zodpovednosť podľa platných právnych predpisov len na samotných účastníkoch zmlúv.

Odvolací súd preveril aj skutočnosť, že ku dňu jeho rozhodnutia nebolo skončené ani jedno konkurzné konanie voči príslušným nebankovým subjektom, ktoré súvisia s predmetom tohto sporu. Naďalej tak platí správny záver prvostupňového súdu v časti, že žaloba vo veci je podaná predčasne. Žalobcovia si uplatnili svoje pohľadávky ako veritelia v konkurzných konaniach a pokiaľ nie je známy ich výsledok, nie je možné ani ustáliť škodu žalobcov v občianskoprávnom konaní za predpokladu, ak by bola daná zodpovednosť žalovaných za vznik škody. Je správny aj záver pokiaľ ide o nadbytočnosť dôkazov, ktorých vykonania sa žalobcovia domáhali, čo bolo aj odvolacou námietkou, pretože vzhľadom na zistený skutkový a právny stav nebolo a nie je vykonanie týchto dôkazov potrebné pre meritórne rozhodnutie v spore.

Odvolací súd z týchto dôvodov dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny a podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. ho potvrdil v celom rozsahu.

O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 224, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.. Žalovaní mali v konaní úspech, trovy konania si však neuplatnili. Preto odvolací súd rozhodol, že trovy odvolacieho konania žalovaným nepriznáva.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.